

Nro. 18.

A' FELS. R. TSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Septembernek 1-ső napján 1795.
esztendőben.*

Helvétzia.

B Hardenberg Prussiai Státus minister egynéhány conferentziát tartott már a' Fr. követel *Barthelemyvel*, és *B. Bartenstein* Cs. K. minister is minden órán ide váratik. A' Párisi Convent egy átallyában azt akarja, hogy a' Német Országai békességrül való tracta is nem másutt, hanem *Basileában* kezdessék, és folytattassék. — Ugy hallatik, hogy a' közönséges békességrül való tractának nevezetesebb pontyában meg egyeztetenek vólna az itten lévő deputátusok. A' Spanyol Ország és Fr. respublika közt szerzett békesség egy részről, más részről pedig a' Frantzia emigránsoknak *Quiberoni* szerentsétlenségek kedvetlenségét okoztak a' *Conde* hertzeg ármádiájá-

nak, melly mindazáltal a' Hollandiai szolgálatban vólt *Hohenlohe*, és egynéhány eddig *Westfáliában* tartózkodott emigráns regementekkel öregbítetett.

A' *Graubündeni*, *Appenzelli*, és *Clarusi* magas hegyeken lévő hó a' hószas esőzés által lemosattatván olly nagy özönt tsinált, a' minéműre senki is a' mostan élő emberek közül nem emlékezik. E' miatttellyességgel nem járhatnak a' *Bodenseben* Tyrolisból Helvétziába a' hajók, és így akadályoztatik a' proviantnak egy helyből más helybe való vitetése, sem a' Helvetus sem a' Rénus környékén lakó parasztok nem akarván megszerve való szekerezést magokra vállalni.

Nagy Britannia.

A' *Quiberoni* szerentsétlen ütközetről következő környülállásokat jegyzett ki a' Bétsi udvari Diarium az Angliai közönséges levelekből: "A' 3000 *Chouánsokkal* egyetemben, 7508 ember szállott ki a' *Quiberoni* fél szigetbe. Jul. 21-dik napjáig 800 szökött el közülök, 500 hűlött el, 4003 esett rabságba; 2205 szabadult meg; nevezetesen *Charette* regementjéből 12 tisztt, 85 köz ember; a' *Rohanéból* 13 tisztt, 63 köz ember; a' *Her. villyéből* 30 tisztt, 200 köz ember; a' *Hektoréből*, *Beonéból* és *Perigordéből* 49 tisztt, 55 köz ember; *Salm*, *Damas* és *Dudresnay* regementjeiből 19 tisztt, 7 köz ember: az *ártilleristák* és *Ingenieörök* közül 45 tisztt, 313 köz ember; a' *Chouánsok* közül 9 tisztt, 1324 köz ember. Ezek a' szerentsétlen emberek vagy *Portsmuthba*, vagy a' *Jerseyi* szigetbe vártnak. Gr. *Hervilly* a' tsatában kapott sebeitől nehezen fog valaha ki gyógyúlni."

"Sokan közülök vitézi tetteik által tették magokat emlékezetesekké. *Lamoignon* két testvérek közül az ifjabbik sebbe esvén az öregbig ötöt vállalára vette, a' hajórá vitte, 's ismét vízfsza tért

előbbi postjára, holott *Sombreuil* Gróffal együtt fogságba is esett. *B. Dámas* környül vétetvén a' respublikánusok által, az alatta lévő lovat megsarkantyúzta, a' patrióta rendjein által szöktette, és egy magas 's meredék közikláról a' tengerbe ugratott. Gr. *Sombreuil* mind addig fedezte a' megfutamtattaknak hajókra való menéseket, valameddig csak lehetett. Látván *Doll* püspök a' hajókra való vízfsza menetelésnek lehetetlenségét, ekként bátorította a' mellette lévő papságot: " *Ne nehezítsük, úgymond, a' többieknek hajókra való üléseket; mennyünk oda, a' hová hív bonnünket kötelességünk; és így velek együtt az ispotályokba ment a' sebbe esteknek és betegeknek vigasztalásokra, 's velek együtt el is fogatott.*

" Noha ezen szerentsétlen expeditiónak okául *Pith* ministert teszi és martzongja az antiministeriális rész, mindazonáltal tudva való dolog, hogy ennek nem ő, hanem önnön magok az emigránsok vóltanak szerző okai, a' kik egymást elárútták. Ebből láthatni, miért nem szállottak ki a' Brittus seregek a' szárazra. *Puisayét* azzal lehet menteni, hogy ő reá csak a' politika környüleállások vóltak bizatva, a' tábori dolgok pedig *Hervilly* Obersterre. Első hibájok a' vala, hogy *Aurayból* hamar ki költöztek, melly miatt lehetelen vólt a' rojalistáknak az emigránsokkal magokat öfzve kaptsolni. Második hibájok vólt a' Juliusnak 19-dik napján esett szerentsétlen ki tsa-pások."

Egy Augustusnak 4-dikén költ *Londoni* levél ekképen okoskodik: A' Spanyoloknak Frantziákkal lett meg békélések, mellynek szomorú híre Jul. 31-dikén jutott ide, semmiyé tette a' coalitiónak planumait. A' következett napon tartatott ministeriális conferentziában *Pith*, *Dundas*, és *Grenville* ministerek mindgyárt hajlandók vóltak a' békességre, 's azt javaslották, hogy botsátkozók Anglia a' Frantziákkal békességes tractá-

ba; ellenben azok a' ministerek, a' kik ennekelötte szüntelen a' hadakozás ellen kiáltoztak a' *Parlamentomban*, sőt még Lord *Windhám*, *Portland* és *Spentzer* ministerek is egy átallyában a' hadakozásnak további folytatását sürgették.

Most akárhova fordúllyék valaki *Londonban*, mindénütt a' békességrül való beszélgetéseket halylya; a' kereskedők már is speculálódnak, az *Ak-tziák* fel hágták, és már a' *Commissariusok* is ki nevezettek a' hadi foglyoknak fel tseréltetések-re, a' melly alkalmatossággal a' békességrül is tractálni fognak.

A' *Londoni* udvari újságok is meg vallyák, hogy a' *Frantziákkal* való békességes tracta el kezdődött, melly minekelötte végbe menne, egy új expeditiót avagy hadi próbát tétet a' *ministerium*, melly hogyha szerentsés lészzen nehezebbek lésznek a' békességnek pontyai; hogyha pedig szerentsétlenül talál ki sülni, egyfzeriben békesség lészzen.

Batáviai Respublika.

Azok ellen a' *Hollandiai* hadi tisztek, és köz emberek ellen, a' kik a' frigyos tartományoknak szolgálattját vagy önként el hagyták, vagy el hagyni kéntelenitetvén az *Osnabrüki* püspökség-be mentek, és az *Orániai* hertzeg szolgálattjára állottak, azt végzették a' *Hágai Köz Rendek*. 1.) Hogy a' *respublikának* forma ruháját és tzipmerét tegyék le. 2.) Hogy a' kik ennekutánna a' *respublika* szolgálattjából ki lépnek, esküdgyenek meg, hogy soha sem fognak az ellen, kiváltképen a' *Helytartói* méltóságnak víza állítására fegyvert fogni. 3.) A' kik az illyetén *ármádiánál* szolgálni, és hadi rabságba esni fognak, nem úgy bánatik velek mint más hadi foglyokkal, hanem mindigárt halálos szententzia fog fejekre mondatni.

Egynéhány közönséges levelek beszélik, hogy

az Orániai Helytartó Fejedelem boszszújától tartván a' Batavusok, örökösen öszve kaptsolatni akarnak a' Fr. respublikával.

Bostomból az a' hir ment *Rotterdámba*, hogy az *Hallifaxból* oda bé jutott Anglus hadakozó hajót, az alatt, míg az azon lévő emberek a' szárazon múltak volna, az Amériakai matrósok meggyújtották. Ennek okául tétetik az Amériakabélieknek Anglusokra való boszszúságok, a' kik a' jelenvaló Frantzia háború alatt sok Amériakai kereskedő hajókat el fogdosták. A' *Rotterdámban* múltató Amériakánusok egyátallyában tagadgyák, hogy a' *Filadelfiai* Congressus barátságos és kereskedésbéli tractára lépett volna a' *Londoni* ministeriummal. Az Augustusnak 7-dikén *Rotterdámból* ki repült 5 hadakozó hajók az ellenkező szelek miatt bé nem mehettek a' *Texelbe*, hanem ismét vízfíza tértek.

«Az Anglus seregeknek földünkre való ki lépésétől, így szól egy *Hollandiai levél*, igen keveset tartunk, bátor gyakran fenyegeessenek is bennünket. A' mi tenger partyaink elegendő hadi néppel és ágyúkkal vagynak bé espékelve. Egy napkeleti Indiáról jött és a' *Corky* kikötő helybe bé repült gazdag portékás hajónkat el vesztettük a' hajós mesternek tudatlansága miatt.

A' frigyes tartományokban maradt Frantzia ármádiánál lévő katonák boszszonkodnak, hogy az eleinten igirt zsóldnál kevesebb fizetést vesznek. A' szövetségre ügyelő Commissió jelentést tévén a' Hágai köz Rendeknek az eránt, hogy a' szolgálatból el botsátatott katonák között sokan végső nyomorúsággal küzködnek, azt végzették, hogy illendő segedelemmel legyenek erántok. — *Amsterdámban* közönséges helyeken ki hirdettetett, hogy a' Spanyol és Portugallia Országokba szóló leveleknek Frantzia Orzágon való útjok újobban fel nyittatott. Az életnek szabados bé vitelére rendeltetett jutalmaknak ideje Decembernek utól.

só napjáig meg hofszabbitatott. — A' *Geldriai* tartomány meg nem egyezett a' Nemzeti Gyűlésnek öszve hívásában, hanem azt javasolta, hogy a' *Batáviai* respublika jövendőbéli constitutiójának ki készítésére; eggy válogatott okos és jó szívű emberekből álló *Commlssió* rendeltessék ki. — A' helytartó Fejedelem hátra maradt jószágainak kotyavetye által való el adatása e' folyó hólnapnak 12-dik napján bizonyossan elkezdődötnek lenni mondatik. — Rendkívül való örömet okozott a' *Batavusok*nak, hogy az *Osnabrückben* tartózkodó *Hollandus* tiszteknek és köz embereknek meg nem engedte az ottan való maradást a' *Pruszsziai* király, hanem az ottan lévő *Prussus* Generál-Majór *Schladen* által tudtokra adatta, hogy 24 óra el forgása alatt onnan mind ki mennyenek, mellyet azért mondatik mivelni, hogy az által meg ne sértessék a' *Frantzia* respublikával szerzett békességben meg határozottatott neutralitásnak kordonja.

Olasz Ország.

Augustusnak 2-dik napján nagy pompa közt beatificalta a' Szentséges Pápa ama nevezetes Apostoli missiónáriust *Leonhard* Patert. A' Szavonában táborozott *Nápolyi* lovas katonaság a' *Pedemonti* hertzogségbe ment, az oda bérontani akaró *Frantziaságnak* meg gátolására.

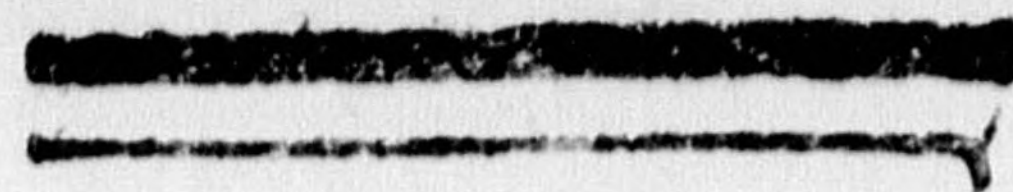
*St. Remó*ból iratik, hogy a' *Frantzia* ármádiának dereka 10 ezer emberrel szaporitatott; hogy *Limonettóban* sok szarvas marhát és eleséget gyűjtött magának az ellenség; hogy a' reájok ütött *Pedemontánusok*at vilzsa nyomták; hogy az *Campanile* hegyét, melly az egész környéken dominal el foglalták; hogy *Albengához* és *Alassiahoz* 20 eleséggel és munitzióval meg terhelt hajók mentenek *Provenceből*; hogy az *Onegliai* magazinokban vólt széna a' fent említett két városokhoz vitetett által; és hogy a' *Rocca Bar*

dana alatt történt tsatában mind a' Pedemontánusok, mind a' Frantziák közül számosan hüllottanak el.

Szavonából Augustusnak 6-dikán, E' napokban 5000 ember érkezett ide az Austriai ármádiának öregbitésére, kik közül 800-an mindgyárt akkor ugyan azon úton más környékre küldettek. *Vádoba* igen sok ostromló lajtorják vitettek, és feltébb sok fasinak készitettek a' körül belől lévő erdőkben. A' múlt éjjel egy kurir jött ide *B. Devins* Generálishoz azzal a' hirrel, hogy *Colly* és *Argenteau* Generálisok *Ormea* mellett a' Frantziákat meg támadták; hanem minémű kimenetele lett légyen ezen tsatának nem tudatik.

Ugyan ottan Augustusnak 13 dikán. Hat napokkal ennekelötte egy Fr. korszár, az az rabló hajó, el rablott egy Genuai kikötő helyből kifutott eleséges hajót, 's ide hozván minden ellentmondás ellen kotyavetyére hányta az azontalált portékát. Ő is Augustusnak 8-dikán kiakarván ezen kikötő helyből menni, egynéhány ágyú golyóbis süttetett reá a' kastélyból, 4 emberei meg ölettek, öten meg sebesedtek, és hajója is úgy öfzve rontatott, hogy kéntelen vólt kikötő helyünkbe vissza térni. Ezen történet ellen panaszt tévén a' Genuában lévő Fr. minister a' Tanátsnak, minden haladék nélkül való elégtételt kívánt. Fülébe menvén a' dolog *Drake* Anglus ministernek, egyfzeriben meg izente a' Tanátsnak, hogyha a' Fr. ministernek elégtételt fog adni, ollyba tartya, mintha hadat inditana a' szövetséges fejedelmek ellen.

Ugyan onnan August. 16-dikán. Tegnapelőtt estétül fogva a' *Hotham* Anglus admirális flottáját *Oneglia* környékén fel 's alá jární láttjuk, a' melly 23 linea hajóból és 11 fregattákból, kutteterekből és brigantinákból áll. Még eddig nem vólt kedvező szele az Austriakusok által el foglaltatott *Vádói* kikötő helybe való bé futásra, de

mihelyt jobb szele lesz, mindgyárt bé fog oda futni. A' Genuaiaknak nem láttatik tettzeni ez a' történet, és ki egy, ki más értelemben lévén nem kis szorongattatások közé tétettek. Környékünkben számos Fr. emigránsok vagynak, a' kik a' *XVIII Lajos* király proclamatióját kioltogatytyák, 's erőssen verbuálnak a' *Wendei* királyi armádia számára. A' múlt héten egy Genuában bé ment Cs. K. magazinumra ütni 's azt elis foglalni akarta *Villars* Fr. minister. Mihelyt értésére adott e' dolog *Devins* hadi Tarmesternek, leg ottan a' Genuai Tanátshoz kurirt küldött, 's világosan meg izente, hogyha a' Tanáts a' Császári magazinumot el vétetni engedi, ő kénytelen leszén armádijának egy részével *Genuába* bé marsirozni.

A' Spanyol király és Fr. respublika közt kötött békességnek innepét fényes pompával inneplették meg a' *Nizzában* lévő *Frantziák*, a' melly alkalmatossággal gyakorta ekként kiáltozott a' köz nép: Békességet! közönséges békességet kívánunk mi!

Livornóból Augustusnak 8-dik napján. Az *Austriai* armádiánál olly rendelések tétettek, melyek szerént több helyeken egyfzersmind meg lehessen a' *Frantziákat* támadni. *Lombardiából* egy-néhány ezer ember, és sok nehéz ártilleria érkezett a' Cs. Kir. seregekhez. Hanem a' *Frantziák* hoz is 12 ezer ember érkezvén nem régiben, a' *Mayrai* oldalról akarnak bellyebb nyomúlni, mellyhez képest 4000 embert küldött oda *Devins* Tarmester. A' Genuai kikötő helyet szorosán blokkrozzák az egyesült *Austriai* és *Anglus* kaperek, és már 30 hajónál többet fogtak el azok közül, a' mellyek Fr. Országba és *Genuába* akartak menni. A' Genuai fő kormányshéknak ez ellen tett panaszja még eddig haszontalan vólt.

Frantzia Ország.

A' *Chartresi* hertzeg, az úgy nevezett *Egalité* *Filepnek*, avagy *Orleánsi* hertzegnek leg idő-

sebb, 21 esztendő, és mostan Helvétziában mulató fia, a' kinek szép nevelése, természeti talentomai, és tapasztalásai is vagynak, látván hazája dolgainak szerentsétlen kimenetelét, az északi Amérikába menni és ott örökségeket vévén magának magános életet élni szándékozik. Erre való nézve nem régiben illyetén foglalatú levelet irt egy Amériikai nevezetes kereskedőhöz: "Hajlandónak lenni érzem, *úgymond*, magamat arra, hogy munkásságom által mástól nem függő életet szerezhessek magamnak. Sok szerentsétlen történet érdeklett ugyan engemet, de hálá legyen az egeknek, egészlen el nem tsüggeztett. Szerentsétlenségeim között annyiban még szerentsés vagyok, hogy ifjúságom miatt nem szokhattam egy olly dologhoz, a' mellytül való el szokás igen nehéz szokott lenni, és hogy előbb el vétettek tőlem ösi öregsegeim, mint sem én azokkal jól vagy rofzszúl tudtam volna élni."

A' Spanyolokkal szerzett békesség a' *Pyrenéusi* Fr. ármádiánál is ki hirdettetett, a' békesség pontyainak mássa a' Spanyol vezéreknek által küldetett, minden ellenségeskedés meg szünt, és mind az egyik mind a' másik tábor el tölt az azon támadott örömmel. Ezen békességnek egyik titkos tikkelye a' mondatik lenni, hogy a' hadi költségnek vissza térítésére 30 millio piastert fog fizetni Spanyol Ország a' Fr. respublikának.

A *Quiberoni* szerentsétlen ütközetben el fogatott emigránsoknak meg íteltetésére ki rendeltetett katonai Commissió Jul. 27-ikén kezdett ezen dolgához. Mindgyárt más nap Gr. *Sombreuilt*, *Doll* püspököt, és 14 nevezetesebb világi és egyházi személyeket agyon lövetett.

A' *Chouánsok* még most sem szüntek meg a' hadakozástól, és minthogy tudgyák, miként bánt legyen a' Convent a' *Quiberonban* el fogatott emigránsokkal, 's azt is tudván, hogyha ök is kézbe

kerülnének, hasonló kimenetelek lenne, igen kegyetlenkednek a' patrióták ellen, a' hová fordulnak, mindenütt égetnek, pusztitnak, prédálnak ölnek, és vágnak. Ezekről ekként okoskodik egy *Párisi* közönséges levél: "Hogyha, *úgymond*, a' mi kórmányszékünk véget akar a' pártos osztályokban támadott hadakozásnak vetni, sietni kell a' munkával, és meg akadályozni igyekezni, hogy azok a' környékek sirjaik ne legyenek a' patrióták lakosoknak, és a' gyilkosoknak barlangja. Ezen rettentő hadakozásnak végzésére 100 ezer főből álló jó fenytékes armádia kívántatik. A' szabadságnak dolga, az assignátáknak hitelessége, a' köz jó, és a' respublikának mozdúlhatatlan fundamentomra való tétetése attól függ leg inkább, hogy Frantzia Országának leg szebb, 's leg hasznosabb részében az előbbi rendtartás vizsgálá alkassék.

Páris váarasának egyik osztálya Augustusnak 14-dik napján egy esedező levelet nyújtott bé a' Conventnek, mellyben azt kívánta. 1.) Hogy az uzsorásoknak meg zaboláztatásokra hathatósabb eszközökkel ellyen, mint élt eddig. 2.) Hogy a' mértékeknek és fontoknak mostani tsudálatos, és értelem nélkül való neveiket törüllye el, 's adgya vizsgálza előbbi neveiket. 3.) Hogy a' régi kalendárium vitessék vizsgálza 's a' t. Ekkor nagy zúgás támadván a' gyüllés palotájában, a' nemzeti képviselők közül eggyik így szólott az osztály szószólójának, sőt mások is: *Hát királyt nem kívántok-e magatoknak?* Senki se nevezzen, így felelt a' szószolló vizsgálza, bennünket rojalistáknak, hogy az új kalendárium ellen panaszkodunk. *Helvétzia*, *Génua* és az északi *Amerikai* Státusok is respublikák, még is nem élnek a' mi respublikánusi kalendáriumunkal. Hogyha a' közönséges akarat teszi a' törvényt, bizonyunkra mondgyuk, hogy *Párison*, és a' kórmányszékeken kívül senki *Fr. Országban* nem szabja magát az új kalendáriumhoz. *Willers* fel kelvén így szólott: "Az új ka-

kalendáriumnak ellenségei azt hántorgattyák, hogy az felettébb akadályoztattya a' külső nemzetekkel való kereskedést, 's hiszen ki tartóztattya meg a' kereskedőket a' régi kalendáriummal való éléstől. Az egész Orosz Birodalom az ó kalendáriummal él, még is azért senki se mondhattya, hogy az Oroszokkal kereskedni ne lehesse.

Vannesből (alsó Britanniának várasából) Aug. 6-dikán. Az idevaló katona Commissio négy nap alatt 188 embert öletett meg a' *Quiberonban* elfogatott szerentsétlen emigránsok közül. Sokan életeknek végső szempillantásában ezt kiáltozták; *Éllyen a' király! Doll* püspök, testvér ölse és fő vicarius, *Sombreuil* Gróf, és *Broglie* Marsalnak ifjabbik fia itten lövettek agyon. *Sombreuil* olly bátran ment az halálra, miutha a' legditsőségesebb győzödelemből jött volna vízfőz, a' vesztő piatzra érvén, jobbra és balra tekintett, nézvén az oda gyült embereket. Minden fájlalta ennek az ifjú hárósnak szerentsétlenségét. Néhány nappal halála előtt egy levelet irt az Angliai királyhoz, mellyben az egész szerentsétlenségnek okául *Püisaye* Grófot tette, és haza árúlónak nevezte. Ezt a' levelet *Hoche* Generál elfogta, és a' Közjóra ügyelő Commissióhoz küldötte. Itten tudnillik *Vannesben* 2700 Chouánsok vagynak, és ma vagy hólnap ismét 1200-an, vagy 1500-an hozatnak ide. Kétség kívül ellenek is halálos sententzia fog hólnap mondatni. *Auvrayban* 500, *Elevaynban* 300 Chouánsok rakták le fegyvereiket. *Quiberon* mellett egy szigetben igen sok emigráns papokat, és Chouánsokat hagytak hátra az Anglusok.

Augustusnak 15-dikén ismét fel nyittatott *Párisban* a' Szüz *Mária* temploma, a' mellyben tartatott első áhétatosságon számtalan sok ember jelent meg. Ezt a' szép és ékes templomot, mellynek párját nem mindenütt lehet találni, nagyon megúndokította a' *Roberspiere* tyrannismusa. *Lyon-*

ban is 9 templomok nyitattak fel, és 40 papok kötelezték magokat a' törvény által meghatározott hivatalyaiknak gyakorlására. Egy szóval minden környülállások azt mutatták, hogy a' Róm. Catholica hit előbbi állapotjára lép Fr. Országban.

A' Török Császárnak következő ajándékokat készített a' Párisi Convent, úgymint: két szép gyémántos flintát, két pár pistolyt, egy igen szép kardot; egy drága pipát; három szőnyeget, 40 órát, öt igen szép és gazdag tükröt 's a' t.

Nantesből August. 4-dikén. Úgy annyira környülvettek bennünket a' Chouánsok, hogy még csak a' váras kapui eleibe sem mehetünk ki életünk veszedelme nélkül; minden ide jönni igyekező eleséges szekereket el fogdosnak, melly miatt nagy szükség uralkodik közöttünk. Sok innen elmenni szándékozott lakosokat meg fogdostak, és ki sem akarják addig adni, valameddig *Coumartin*, és több el fogatott vezérjeiket szabadon nem bocsátja a' Convent. Várasunk egészlen ostrom alatt lévő állapotban vagyon; szükölködünk a' szükséges seregek nélkül; a' *Ligeris* vizén el küldetett póstáink közül sokakat el fogdostak, és agyon is lövették.

Hadi Környülállások.

August. 11-dikén. Az a' parantsolat adatott ki *Düsseldorfban*, hogy a' Választó Fejedelem butorjának másuvá való vitelére bizonyos számú szekerek rendeltessenek ki. *Mündelheim* mellett *Urdingennel* által ellenben bé sántzolták magokat az Austriai seregek. *Kaiserswert*, és *Mühlheim* alatt egynéhány ezer ember fekszik, *Leichlingenben* is 600 ember küldetett. Itten is bő aratásunk vólt, hanem a' gyakorta való essőzés sok kárt okozott a' mezőben lévő életnek.

A' *Ventóban* lévő *Frantzia Commissarius* 10 ezer mázsa jó szénát kívánt a' *Geldriai* és *Keszszeli* kántonoktól. Eleinte vonakodott a' *Geldriai* környéknek kórmányfője: mindazáltal több alkalmatlanságnak, és boszszúságnak el távoztatására arra határozta meg magát, hogy 15 napok alatt tellyesítse a' nevezet *Commissarius*nak kívánságát. E' szerént a' *Kliviai* kánton 253200, a' *Xánténi* kánton 229000; a' *Geldriai* 229300; a' *Keszszeli* 144200; a' *Roermondei* 144300, mind öszve 1 millió font szénát és 1000 szekeret ígértek annak el vitelére.

Lengyel Ország.

Warsóviából Augustusnak 8-dikán. *Gr. Souwarow* Orosz Feldmarsál a' *Lengyel Országban* fekvő Orosz seregeknek meg tekintésekre utazott, hanem a' jövő hólnapban ide vissza jő, a' *Lengyel Orzági Primás* palotájába száll, és az Orosz seregek mindnyájan téli kvártélyra fognak menni. Minden itten és környékünkön lévő tövényes székek *Buxhöwden* kórmányozónknak parantsolatyára első Septemberig hallasztattak. Ugyan ő általa *Albertrandi* kanonikus tétetett a' *Lengyel Orzági iskoláknak* fő igazgatójává.

Tulomin Orosz Generális egy manifestumot hirdettetett ki a' múlt hólnapnak 18-dikán a' *Volhyniai*, *Chelmi*, és *Belzi* tartományokban, melly által tudtára adatta a' lakosoknak, hogy ők attól a' szempillantástól fogva nem *Lengyel* hanem Orosz jobbágyoknak tartásuk magokat, és hogy készen legyenek a' hódolásra. A' kik az Orosz Császárné hiységére állani 's esküdni nem akarnak, három hólnap múlván, az alatt örökségeiket el adván, mennyenek ki honnyaikból.

Hogy *Lengyel Ország* jövő sorsának meghatározása már végéhez közelitsen, nem egy, hanem több közönséges levelek hirelik. — —

A' Warsóviában lakó, és a' városnak jussaival 's privilegiumaival ellenkező módon kereskedő zsidókra nézve, következő rendelkezéseket hirdettetett ki *Buxhöwden* Orosz Generális. 1.) Miden birtokos és ottan kereskedő zsidók 4 hét alatt kimenyenek Warsóviából, Pragából és annak szomszédtságából. 2.) Nem lészzen nékiek ezután az ó és új városban, a' Krakóvia nevű külső városban, a' ser-méhser-Kaputzinus hofszú-'s széna uttzákban, és Podvalban portékájokat közönséges bóltokban árúlni. 3.) Más uttzákban ugyan szabad lészzen nékiek bóltokat tartani, de nem lészzen szabad másokat magokhoz hívni, portékáikat uttzákról úttzákra és házonként hordani. 4.) Ezen nékiek engedtetett szabadtságért is pedig hólnaponként 2000 Lengyel forintot fizessenek. 5.) Kerti veteményekkel kereskedők és kórtsmárosok *Warsóviában* 60-nál, *Pragában* pedig húsznál többen ne lehessenek.

Egy *Warsóviai* magános levél ezeket beszéltette a' közelébb múlt hólnapnak kezdetében: "A' király, *úgymond*, illendő tífztelettel illetetik, mind előbbi méltóságát, mind pedig tulajdon és a' koronához tartó örökségeit vissza fogja nyerni. *Gr. Besborotko* Orosz Státus minister maga is *Grodnóba* fog menni, és azon nagy munkát, melynek kimenetelétől függ az Országnak jövődöbéli sorsa, tökéletességre vinni. Ellenben néhány magános tudósításokból azt olvassuk, hogy valamedig a' Német Birodalom előbbi állapottyára vissza nem tétetik, valamedig Belgiumnak előbbi constitutiója vissza nem adatik, és a' Felséges Austriai 's Turini házak kárvallásai vissza nem térítetnek, addig leg kevesebbet sem akar végzeni *második Katalin* Lengyel Országnak állapottyáról.

Elegyes Történetek.

Londoból iratik, hogy a' Hollandiai helytar-

tó Fejedelemnek a' *Lüttichi* püspökség fog örökségül adadni, és hogy Spanyól Ország és N. Britannia közt had fog támadni a' Sz. *Domonkos* szigetébe Frantziák lett adatása miatt, úgymint a' melly dolog az 1713 esztendőben szerzett *Utrechti* békességgel ellenkezik. Azt is nehezen szenvedí N. *Britannia*, hogy az által út nyittatott a' Frantziáknak a' déli Amerikába való kereskedésre. — Az Anglusok által el vétetett, napkeleti Indiáról jött Hollandus hajókon lévő nyereség 3 millió font sterlingre betsültetik. A' Frantziákkal való békesseges tractára egy különös deputatiót rendeltek ki a' Német Orzági Státusok a' három Rendek közül, mind a' Katolikusok, mind a' Protestánsok részéről egyenlőképen, úgymint: 1.) A' Választó Fejedelemségek közül *Moguntzia*, és *Saxónia*; 2.) A' hertzei Státus közül, a' Katolikusok részéről *Austria*, *Bavária*, és *Würzburg*; a' Protestánsok részéről *Bréma*, *Heszfen Darmstadt*, és *Baáden*. 3.) Az *Imperiális* városok közül a' Katolikusok részéről *Augspurg*, a' Protestánsok részéről pedig *Frankfurtum*. —

H í r - a d á s

A' *Pesti* Universitásban Magyar nyelvet és *Litteraturát* tanító rendszerént való Professor *Vályi* András Úr, Magyar Orzágról egy olly Magyar *Lexicon*t szándékozik kiadni, melly, a' betűknek rendi szerént, minden Vármegyéknek; Váraknak; Városoknak; Helységeknek; Faluknak; Pusztáknak; Földesúri Birtokoknak; Erdőknek; folyó és álló vizeknek; nemcsak *historiai*; hanem *gazdagsági*; és *politika* leírását; úgy nem különben, minden Vármegyékbéli *Nemes*, főképen jószágos familiáknak előadását is hitelesen és világosan magában foglalja. Ezen munkából készen is vannak már hat darabok, melyeket meg vizsgálván a' *Pesti* Universitas' Tanátsa, nemcsak helybe hagyta, hanem *ditséri* is, és minden jó *Hazafiak*nak pártfogásokba különösen ajánlja az *Érd. Szer.*

zönök köz-halznú szándékát. Elősegítette ezt maga a' Fels. Kir. Helytartó Tanács is; elősegítettek itt *Bétsben* is hathatósan minden Magyar Meltóságok 's Urak. Fundamentomosan reményli a' munkás Professor Úr, hogy Magyar Ország' kebelében is, mellynek minden részeit szándékozik eljárni, hasonló szives hajlandóságot fog tapasztalni mind személlye, mind terhes és költséges, de a' Hazának dízét és javát nagy mértékben öregbítendő igyekezete eránt.

* * *

A' Néhai T. T. *Hunyadi Ferentz* Úr számos és ki válogatott könyvekből álló Bibliothékája a' közelebb jövő Mihály napi vásárkor közönséges kótyavetye által el fog adattatni *Debretzenben*. A' kiknek van azon könyvek közzül magok számára néhányat vásárolni, jelenjenek meg az említett város kebelében nyugvó Reformátusok Collegiumába.

T u d ó s í t á s.

Tólna Vármegvében fekvő *Ozora* nevű mezővárosában, a' földes Uraság' hertzeg *Eszterházy*' részéről el fognak kótyavetye (licitatio) által a' jövő Septembernek huszonkettődik napján adattatni száztizenhét darab lovak, úgymint: 36 anyakantzák; 12 idei; 17 egy esztendős; 19 két esztendős; és 18 három esztendős; 's 6 négy esztendős — tsödör (vagy mén) és kantza tsikók; 4 kotsiba való és terehhordó lovak; 's 5 különbkülönbféle színű tsödörök (vagy mén lovak).

D. D. S.

A' PALATINUSON VALÓ SIRALMA

A'

MAGYAR NEMZETNEK

Azt véled é, a' midön így siránkozom, hogy talám
 A' bal sors játéka öntött véletlen forrót alám,
 Avagy csak, hogy meg lesz, a' mit az Isten végez, és e'
 Lehetett én felőlem is örökös végezése?
 Az igaz, hogy hatalmas Úr, a' mindenható azzal,
 Ha néha öszve keveri a' tisztát is a' gázzal,
 Hatalmas, mert mindent önnön erejével mivele
 És azért, mint sajátjával szabadossan bán vele;
 De távól legyen, valaki úgy ne vegye szavamot,
 Mintha ezzel szándékoznám igazítani magamot.

Én oda éppen nem tzelzok, és nem is azért kérdelem,
 Mert tudom, hogy Isten előtt nintsen nemzeti
 érdem,

Talám hát haragja, avagy tett büneimnek soka
 Lehetett e' gyászt öltözött állapotomnak oka?
 Azt se gondold, akár ki légy, mivel csak én is szinte
 Ollyan vagyok, az egy élő Istenre nézve
 mint te.

Ha a' bünt veszfűk kérdésbe, és azt vetjük a' fontba
 Egyik ember éppen ollyan, mint a' másik a'
 pontba.

Más lehet hát az Istennek ebbe is a' menése
 Jóllehet bűn az embernek a' leg kissebb lé-
 pése.

Ő igaz, és az is igaz, hogy ő a' bünt gyűlöli
 De azért egyfzerre mindgyárt az embert meg
 nem öli,

Sőt tudgyuk azt is, hogy (mivel parantsol az
 idővel),
 Gyakorta jóra fordittyá a' roszszat is idővel.

)(*

Néha el nézi 's el hagyja az embert egy kevesett
 És éppen ez az, a' mi most én rajtam is meg
 esett.

Ő akarta és engedte, de nem büntetésképpen
 Azt is, hogy én siránkozzam, 's keseregjek
 ekképpen.

Külömben, ha az Istennek körül nézem törvény-
 nyét

Szeretett engem is, mint más akármelly te-
 remtményét

Mert ugyan is, ha a' régi történetek könyv tárja
 Jót tart, 's elmém az azokba meg irttakat el
 járja,

Engem ama masok felett tündöklő Scytha nemzet
 Erdem szerző virtusinak fenn tartására nem-
 zett,

Kézf. óltalmam vólt szüntelen a' magasságos égbe
 E' meg aggott nagy világot fenn tartó felső-
 ségbe.

És ha juttatta Abrahám maradékit végtére
 A' téjjel, és mézzel folyó Kánaánnak földére
 Én a' Mæotis tavába folyó Tanais vizét
 Altal gázolván kóstóltam a' Duna 's Tisza
 izét

A' hol a' tejnél táplálóbb, és a' tiszta szin méznél
 Még most is akarki sokkal édesebb földet
 néznél,

Itt a' fő Gondviselőnek kegyes karjai között.
 Eggyik óhajtott szereztem a' másikba ütkö-
 zött

Meg esett ugyan az is, hogy ottan ottan mig éltem
 Sok kedves óráim között kedvetlent is szem-
 léltem

De, óh Idők! óh természet! óh minden Égi Jelek!
 Oh kezdettől fogva folyó nappalok, és éjje-
 lek

Ti a' világgal egy idős teremtések, 's az ebben
 Meg történt esetek felül a' leg hitelesebben
 Tudósítható eszközök! szóllitlak benneteket
 Mondjátok meg igazságra, kényszerítlek tite-
 ket,

Vólt e' oly szomorú eset, és oly keserű falat
Valamelly nemzetre mérve, mint reám az ég
alatt?

Válalt e' a' Mercurius az Istennek szavára
-Ennél szívet sebesítőbb követséget magára?
Nem képes, hogy egy érzékeny lélek magát meg
győzze

Bár Természet ellen való indulatit kettőzze
SÁNDOR LEOPOLD nints többé! vérzik a' szívem
belől

E' hirt halván, egy olyan vólt Nádor-Ispá-
nyom felől

Kinek, ha emberi módon szabad szólni's itélni,
Még harmadfél annyi időt lehetett volna élni
Kibe a' Nemzet meg nyugodt, 's mind ekkorig
alatta

A' tellyes meg elégedés gyümöltseit aratta
Kit Felséges Attya hagyván személlényének mássává
Isten's maga után tette Országom átlássává
Kinek fiatal ideje, már egy meg élemedett
És öszibe tsavarodott elmével vetekedett.

Ki nemzetem ditsőségét a' mint szíven viselte
Egy halált nem szenvedhető méltóságra emelte.
Közép úton járt a' lágyság és a' keménység kö-
zött

Sem egyikbe sem másikba soha meg nem üt-
között

Az élő és írott törvény lévén sinór mértéke
Tökélletes vólt mindenkor az ő itélő-széke
Mint Biró az ártatlannak igaz ügyét fel vette
Mint Isten képe a' bünért, a' bün tévőt bün-
tette

Az alatta valóihoz egyrül egyre mind végig
Le erefzkedni tudott az illő egyenlőségig
Nemes szíve a' sok vállán fekvő gondok terhének
Közötte is sok jeleit adta munkás Lelkének.
A' szép tudományoknak vólt egy olyan Mæce-
nássa

Kinek ez öltő időbe nem született még mássa

A' szelídség és nyájasság mézzét tsepegő nyelve
Kettos mértékbe volt benne Istentől meg szen-
telve

Egy szóval mondván, ez róla mindenek ítélete.
Tükörül volt Nemzetemnek az ő példás élete
Oh bizony hát, ha így vagyon, a' mit szóllok felőle
Rám nézve méltó bánat származhatott be-
löle.

SANDOR LEOPOLD nints többé! hát már tölem
el vált a'

Kinek éltébenemzetem bódogságát fundálta?
El vált igen is, de a' mint megkóstolta a' halált,
Újjabb és örökké tartó élet vizére talált

A' hová ez által jutott, úgy a' mint vagyon éppen
Lehetetlen le rajzolni elegendőképpen:
Ottan minden épületek eleven gyöngyből vannak
Arannyal vertek a' házak, 's aztali fénylnek
annak

Merő drága kő mindene az egész alkotmánynak
Sár aranyból a' városok, 's útzái valahány-
nak,
Nem iszapos, nem szemetes, melytől pestises lenne
A' meleg nyár, a' hideg tél nem uralkodik
benne.

A' hely egy örökké tartó tavasz színbe öltözött
A' mindennemű jó szagú rósa virágok között,
Hó színt mutat a' lilium, sárgitt az igaz sáfrány
A' Török balsamom széllyel kedves illatokat
hány;

Zöldül a' rét, a' tavaszi gabonák lengedeznek,
Mellyeken a' mézzel folyó patakok tserge-
deznek,

A' füstékek, 's fűszerzámok szagaikkal újjúlnak
A' virágos ligeteknek gyümöltsi le nem húl-
nak.

Nints Hóld tölte, sem Nap fogyta, vagy változás
azokba

Az ég kárpittyán le függő fényes tsillagza-
tokba.

A' Bárány, a' kinek a' menny tulajdona 's világa
 E' bódog városnak el nem enyészhető világa;
 Nints ott étzaka, vagy idő, hanem szüntelen csak

Mert a' Szentek együl egyig, úgy fénylenek
 mint a' nap,

Borostyán kofzorút nyervén győzödelmi bérekben
 Az örömet költsönözik egymással örömök-
 ben.

És szabadon emlegetik, mint már el múlt dolgo-
 kat

A' meg győzött ellenséggel, a' végbe vitt Har-
 tzokat.

Nints bűnök, 's azzal a' testnek küzködő vesze-
 delme

A' test nálok lelkesedett, 's egyet értő az elme.
 'S minthogy a' fő békességen, azon a' drága kin-
 tsen,

Boldogságokat fundálják, botránkozások nin-
 tsen,

Óhajtja, a' változások alá nem lévén vetve
 Eredetek, a' mostani igazat szemlélgetve.

Újjabb meg újjabb énekekkel magokat mulatgatják,
 'S öröm mondó nótákkal a' fület tsiklándoz-
 tatják;

Méltó ditséretet adnak, ki által győztek, annak,
 Boldogok, kik e' mennyei Királlyal szembe
 vannak

És a' kik onnét fellyülről szemlélgethetik magok
 Mint fordúlnak a' Nap, a' Hóld, és a' bujdosó
 csillagok.

Oh Kristus a' győzödelemnek egyetlen Ura, melybe
 Tellyes nyereség van, vigy e' privilegisált
 helybe

Részeltess, ha véget érek, pályám ki futásába
 Jó-vóltodból e' bódogok Polgár-Társasá-
 gába,

Ugy de hát már, ha így van is, emberi módon
 szólván

És magamat, mint még hátra maradottat gondolván

Nem nehezé, tsak addig is, míg oda lehet jutni
 Viszontagság alá vetett élt em pályáját futni,

Egy olly vezér nélkül, kibetökélletes vólt székem
 És bús óráim között vigasztalóm lett nékem?

Te azért mennyei Felség! ki öröktül fogva álsz,
 És hozzád hasonlót senkit magad kívül nem
 találsz

Parantsolj, ha úgy akarod, és azonnal halmozva
 Minden Leopoldba vallott károm helyre lelsz
 hozva,

Ha az alma a' fájától nem szokott esni megszűze
 Van még, a' ki ditsőségét Leopoldnak ter-
 jelsze

Van, mert a' mint én a' Jósef Hertzeg felől itélek
 Benne talám, e' dologba tsak egy nevet tse-
 rélek

Ő a' Bátyya nyomdokait minthogy hiven szerette
 Eddig is egész példaúl mindenekbe követte;
 Mostan pedig ha helyette, mint Hely-Tartó áll elől
 Tellyes reménységem lehet, egy fő bóldogság
 felől,

'S hogy nem tsupa ketsegtető képzelődések ezek
 Imé némely jó jeleket előre ki nevezek,
 Mellyek mind ezekről a' bé tellyesedés napjáig
 Meg győzhetnek akárkit az ellent nem mond-
 hatásig.

Szeretett engem az Isten, mi dolog hát, hogy már a'
 Leopoldba juttat tsak nem végső órákra,
 mára?

Kétség kívül ő is, noha nintsen előtte határ,
 Mint Ura a' Természetnek a' Természet útján
 jár.

Természet rendi szerint a' tapasztalás kiáltja,
 Hogy az unalmas telet, a' kies tavasz fel-
 váltja

Ha a' menykövekkel tellyes dörgő felhök elmúlnak
 A' levegő-égnek minden részei meg újjúlnak

Az újjonnan fel tettett nap ki tisztult ábrázattya
Sugárait, mint meg annyi nyájassággal mu-
tattya,

'S ha vizsgálza néz az el múltra, sokkal érzéke-
nyebben

Érzi az emberi szív is gyönyörűségét ebben.

Igy bánt az Isten Leopold halálában én vélem
Homályba hozta napomat; hanem a' mint én
vélem

Tsak azért, hogy Leopoldba az Úrnak szent-
tettése

Tellyesedvén annál szebbnek láttassék fel-
tettése

Ama József nagy napjának, melly annak idejével
Világít a' Magyar égen mérseklett erejével;

Oh Isteni gondviselés, már elég jelensége
József, hogy még szerentsémnek Leopoldba
nints vége;

Már ez nem tsupán jel, hanem merő azon valóság
Hogy itt nem ki telhetik, de ki telik minden
jóság.

Második jel, az hogy, József ifjúi idejére
Alkalmatos mindennemű virtus meg szerzé-
sére.

Immár kedves Leopoldom, ha nyelvemre vehetlek,
Mert könnyebb a' lelkemnek, hogy még egy-
szer emlithetlek,

Valamig tsak egy tsöpnyi vér ereimbe meg akad,
És egy por szem a' másikon, a' föld felett meg
marad,

A' mint fel vagynak jegyezve szívembe méltó
jussal

Érdemeid soha kopást nem szenvedhető tus-
sal,

Mind addig fent marad, noha személyed nem ta-
lálom

Örök életet érdemlett emlékezeted nálom

Fent marad annyival inkább, hogy Jósefből, ki
véled

Egy testvér vólt, egy véredből származott
Phœnix éled

A' ki a' virtusra nézve követni sajátjának

Tartja, ditső nyomait egy példát nyújtott
Bátyának.

Irta Győrben Némethy József

* * *

A' több ezen szomorú tárgyról iratott, és
Rosnyóról's Egerből hozzám küldetett magyar és
deák verseket, ha élek, mához egy hétre fogom Erd.
Olvasóimmal közleni.

